

OCVIRKOVINA

Nedelja se je nagibala v večer in nizka izba pri Hrvatu je bila polna praznje napravljenih ljudi, ki so se kot muhe gnetli okoli berača Kolomuha. Ta je veselo izpraznil svojo tretjo četrtinko vina, zadovoljno pomlaskal z jezikom in zamomljaj: "Tako je bilo, tako. "Pretegnil se je in se prerinil k človeku, ki je zgrbljen sedel za robom mize, stran od prešerne družbe.

"Kaj se boš kisal, Ocvirk, še slabše je bilo, toča in povodnji in ogenj, nekdam menda celo kobilice, pa smo preživeli, glej..." Primaknil je stol, se leno zavalil nanj, sklonil se je k Ocvirku in ga pogledal z enim očesom: "Zaklad izkoplješ, pa bo, če nimaš denarja!"

"Eh, kaj bi tisto," se je vznejevoljil kmet, "babje čenče!" In je jezno izpraznil kozarec ter ga poveznil na mizo, drugim petim za družbo. Berač je bolščal vanj z enim očesom in mu kdaj pa kdaj pomežiknil. Ocvirk ga je tudi pogledal z enim očesom... večkrat je bil že slišal to štorijo o

zakladu, in ko so bili še fantje, so že kopali... Ne bi bil slab takle zaklad... nekaj škafov zlata... Pustil bi Ocvirkovino in njene preklete vlažne, senčnate grape, kamor sonce posije za dve uri, le ko pri svetem Petru poldne zvoni, gospod bi bil - pa še kak sod starega, dobro uležanega... Zaščegetalo ga je po grlu. Pregnal je vesele misli iz glave in se popraskal za ušesom in se zagugal na stolu. "Babje čenče..."

"Kake babje čenče, naj me vrag če ni res, pa še kako je res, da je res..." se je razvnel jezno Kolomuh. "Pred petkrat petdesetimi leti so ga zakopali, moj pra- pra- ... ne vem točno... ded ga je zakopal, ko je še Šamberg vse stolpe imel, ja, tako je bilo ja." Berač se je nagnil rahlo nazaj na škripajočem stolu, čelo se mu je zgubalo in oči je napol priprl, da so se otrokom usta razlezla do ušes...

"Šamberg je bil najlepši grad tod okoli," je začel počasi Kolomuh.

"Ker je bil edini!" je zašepetal krčmar, ki je stopil v krog okoli berača.

"Tri obzidja je imel, pa še jarek z vodo, ki so jo vaščani uro daleč od potoka v vedrih nosili, pa taaake zidove!" je Kolomuh razširil roke, da so šivi na srajci zapokali. "Pa cart grofična so tu živeli..." je zavil z očmi, da se je mladina suvala s komolci.

Spet je z enim očesom pogledal Ocvirka: "Turki so ga napadli, od Šentvida so ga napadli, z ogromnim topom so streljali nanj, tako je bilo, ja, so ga napadli, pa se grofična ni vdala, še z

lisičjim repom je Turkom mahala, da se ne preda. Tako je bilo, tako. Takrat so zakopali vse zaklade, luknjo so skopali iz grajske kleti par sežnjev v zemljo, vsuli vanjo tri škafe zlata in zvalili vanjo tri sode vina. Turki so grad cel teden obstreljevali s topovi, ampak grofične niso ujeli... grad so pa porušili, sicer malo manj, kot je danes, ker malo ga je še Hrvat, ko je zidal gostilno, pa je bilo kamenje blizu..." se je zakrohotal Kolomuh in zacmokal z jezikom.

"Na, pij, pa ne govori bedarij!" je Hrvat postavil novo četrtno vina predenj in berač je veselo spustil kapljico po goltancu in po bradi ter jo obrisal v rokav.

"Od tedaj nihče več ni videl grofične, pa tudi zaklada še nihče ni izkopal. Pravijo, da ga vrag ne da, pa jaz tega ne vem. Vrag se že da ugnati, ja, ampak zlata je pa škoda, da v zemlji leži..."

"Pa ga skoplji, ti, ki za vsako reč najbolje veš, kako se ji streže!" je vstal Ocvirk in se rahlo zamajal na pijanih nogah.

"Kaj bi jaz z njim, jaz sem berač in za berače se ne spodobi, da bi v mošnjičkih okoli denar nosili," se je branil Kolomuh, "kaj takegale že -" je vrgel pred Ocvirka okroglo ploščico. Ocvirk se je sklonil, pobral ploščico in jo obrisal v rob suknje. Zlato se je zalesketala. Hitro jo je skril v pest, pa jo je Kolomuh z železnimi prsti razklenil in spravil zlatnik v enega izmed nešteti žepov svoje suknje. Ocvirk je bil v hipu trezen: "Na gradu si ga našel?"

"Saj pravim, da je zaklad, da je - pa nihče ne verjame. Skoplješ ga, pa bo, za sproti ti pa Hrvat

posodi - a ne, Hrvat?" Gostilničar se je nasmehnil v svoje košate brke in nasmeh hitro skril in potrdil resno: "Posodim." Udarili so v roke in spet so romali štefani na mizo, da so dogovor poplaknili.

Ocvirkovina je ležala globoko v grapi, prav kakor ocvirk sredi gozda. Kmetija ni bila velika, komaj dve njivi v rebri, vrtič ob hiši in nekaj starih jablanovih dreves ter nekaj rjuh gozda prek vrha hriba je bilo Ocvirkovih.

"Zaklad bom skopal..." se je Ocvirk primajal domov in se sklonil skozi vrata.

"Kaj?" je vprašalo iz kuhinje.

"Zaklad bom skopal!" je potrdil Ocvirk resno, le rahlo mu je vino glas zavilo, "in ti boš gospa in jaz bom gospod in naša Nežka bo kot tista grofična s Šamberga, a veš?" je bolščal Ocvirk z velikimi zaspanimi očmi v ženo. Zofka ga je premerila od nog do glave: "Spat se poberi. Kaj boš kopal? Nič ne boš kopal! Krompir je treba nasaditi in košnja bo kmalu. Saj nisi otrok! Spat!" Ocvirk se je odmajal v spalnico in zjutraj se je zbudil v suknjiču in mašnih hlačah, tak, kakršen je prejšnji dan zasmrčal. Pomel si je oči. Skozi malo okno se je risala čudna senca, ki je postajala vse bolj podobna obrazu Kolomuha. Berač se je namuznil in s cekinom potrkal na okno ter se zarežal na vsa usta. Ocvirk je bil takoj na nogah, planil je skozi vrata in se skoraj zaletel v ženo, ki se mu je postavila čez pot.

"Nikamor."

"Na grad. Pa da bo kaj dobrega za kosilo..."

"... za dva!" je zaklical berač. Ocvirk je odrinil ženo, odlomil krajec kruha, ga vtaknil v žep in zgrabil za lopato, ki je stala ob steni v lopo. Skupaj s Kolomuhom sta jo med velikimi biseri rose na travi proti vrhu hriba, skritega med bukve in smreke, ki jih je Ocvirk vsa leta s ponosom čuval. Prvo nežno zeleno pomladno listje je na tleh risalo vesele sence, ki so poplesavale, kadar koli se je veter ujel v veje.

Berač je prisopihal na vrh nekaj minut za Ocvirkom, ki je z lopato že brskal po tleh ob kupu kamnov, ki so ostali od davnega zidu.

"Preklete rovté..." je zapiskal berač iz suhega grla, "zastonj koplješ, tam ga ni..."

Ocvirk se je naslonil na lopato. Berač je sesul s sebe vso kramo, ki jo je nosil s sabo, vrgel zlatnik v zrak, da se je v soncu zablestnil, ga zopet ujel in spravil, iz cule je privlekel v črno oguljeno usnje vezano knjižico z ostanki zlate obreze, jo odprl in jo obračal po rokah, dokler se mu obraz ni razlezel v skrivnosten nasmeh. Pričel je hoditi gor in dol med bukvami in šteti korake, pa se je dvakrat zmotil. Štel je znova in hodil po vrhu in okoli njega, potem je zacopotal z nogami, in ko je votlo zadonelo, je bil zadovoljen.

"Koplji!" Ocvirk je skomignil z rameni in se pretegnil in zasadil lopato v tla. Berač si je obrišal pot z obraza, se zleknil na tla in se naslonil na bukev.

"Le koplji, le koplji, pa bo..." Spravil je črno knjižico v žep in zaprl oči: "Pa da bo kaj dobrega za kosilo..." je še spravil iz sebe.

Ocvirk je metal lopato za lopato na kup poleg sebe in le kdaj pa kdaj ošvrknil s pogledom Kolomuha, ki je kmalu že veselo vlekel dreto. Par dni, pa bo zaklad tu in nihče več se mi ne bo smejal, ker sem Ocvirk in imam le za ocvirk zemlje... Po glavi mu je šumelo od vročine, čeprav je vlekel nežen vetrič in vanj se je prav od daleč tihotapil ženin zaskrbljeni glas: ... polje... krompir... in košnja bo kmalu..., pa ga je kot sitno muho hitro pregnal in zasadil lopato globoko v zemljo.

Poldne je bilo že davno mimo, ko se je berač prebudil. Spravil se je na noge in stopil h kmetu, ki je jezno metal zemljo iz kakšen seženj široke in pol sežnja globoke luknje. "Bo kaj hrane ali ne bo? Bo kaj pijače ali ne bo? Bo kaj..."

"Bo kaj zaklada ali ne bo?" je vzrožil kmet in jezno pljunil. "Pol dneva že kopljem, pa nič. Žena mi pa tudi še poštenega kosila ne prinese..."

"Slabo si jo vzgojil, slabo..." je bil napol zares jezen berač, "pa brez nič ni nič in prazna vreča ne stoji pokonci, meni pa že kruli po želodcu. Slišiš?" Obrnil se je na petah in se odmajal iz gozda na drugi strani hriba.

Ocvirk je spet pljunil in spet zasadil lopato v zemljo.

Saj bo, še nikomur ni uspelo, pa meni bo, ker mi more in je že čas, da se Bog kdaj tudi name spomni... Zemlja je letela po pobočju in sence so bile vse daljše. Končno se je vendarle spet pojavil Kolomuh, pod pasom je tiščal bel kruh in pol krače in v pletenki vino: "Hrvat pošilja... Pravi, da naj le prideva, če bova lačna in žejna. Če da, kdo ne bi vzel?"

Ocvirk je lahkega srca pomislil sam pri sebi - saj plačam, ko skopljem..., zagriznil je v kruh, nagnil pletenko in je bil takoj boljše volje.

Je bila pa zato toliko slabše volje Zofka... Jezno je z burklami premetavala lonce po ognjišču in se pogovarjala bolj sama s sabo kot s suhcnim dekletcem na klopi ob peči: "Polje ne bo čakalo. In zaklada ni, to sam dobro ve... Kot velik otrok je..." Premolknila je in se zazrla v Nežkine velike modre oči. "Kuham naj mu in še za tistega Razborskega nebodigatreba, Kolomuha... Pa od kod naj jemljem, če ni? Pa še manj bo..."

Dekletce si je razpletalo dolge zlate kite in sanjavo pogledalo mater: "Saj bomo našli zaklad, ata mi je že vse povedal..."

Ocvirk se je privlekel domov pozno, blaten in premražen in na smrt utrujen.

"Zid, pravi zidani zid! In za zidom je klet in v kleti..." je stopil z glasnim korakom skozi vrata in dekletce mu je skočilo v naročje. Zofka je gledala v lonce in stiskala ustnice, globoko je zajela sapo in odkimala z glavo. V koticke oči so ji navrele solze. "Daj si reči no... Hrvat..." Besede so se zgubile v hlipanju: "On samo..."

"Bla, bla. Tiho, pa hrano na mizo. Kaj pa ti veš? Hrvat je prav vredn človek, na posodo mi daje in bolje skrbi zame kot ti, ki mi še krščanske južine ne privoščiš. Bog ve, zakaj sem te vzel?" je razdražen zavpil Ocvirk. Zofko je kar odneslo nazaj v kuhinjo. Ocvirk se je zvalil na posteljo, pa spati ni mogel, ampak celo noč se je premetaval in ječal v spanju.

"Če me bo tvoja žena še kdaj s tako grdimi

besedami obmetavala, ko pridem pote, pozabi na zaklad", je Kolomuh užaljen opazoval Ocvirka, ki je drugo jutro spe vihtel lopato. "Pokazal sem ti, kje koplji, pokazal ti bom, kako ga dvigneš... kaj še rabiš drugega? Upam, da se me boš še spomnil, ko boš gospod..."

"Jasno... Pusti ženske pri miru, bog jih nima rad, za samo zgago so..." Ocvirk je premolknil.

Kolomuh se je naslonil na drevo in si naenkrat pričel šepetati v redke brke: "Ni iz trte zvito, kar pravijo o tem zakladu... da ga čuva vrag..."

Ocvirk je ujel besedo in ga je v hipu zmrazilo po hrbtu: "... vrag...?"

"Eh, kaj bi to...", je Kolomuh hitro speljal pogovor v druge vode, "danes skoplješ še kak sveženj v globino, tako bo... Potem pridejo vrata, hrastova, z železom obita... Pa zdaj so najbrž že sprhnela... Za vrati je kuhinja in za kuhinjo klet in tri korake od vrat ob steni kleti luknja..."

Kolomuh se je zamislil. Potem se je spravil na noge in zgubal obraz v velik vprašaj, spet poplešaval med drevesi in zavzeto meril in štel korake, se praskal po brezlasni lobanji, pljuval in polglasno klical na pomoč zdaj svetnike, zdaj vraga, potem je spet brskal po svoji knjižici in preračunaval na prste ter grdo gledal in mežikal z enim ali z obema očesoma.

"Hudič, posedlo se je !"

"Kaj se je posedlo?"

"Hudič, vse se je posedlo, kar sem bil zadnjič tukaj... Hudič! Strop se je udril... no, menda ne cel, ja..." je bruhalo iz Kolomuha.

Ocvirk je prebledel: "Bo zaklad ali ga ne bo?"

"Seveda bo, hudič, boš pač še malo bolj kopal..."

"Bom," si je oddahnil Ocvirk, "samo da bo zaklad..."

Spet so se mu misli nasmejale in proste zdirjale iz mračnih, vlažnih grap, se razbohotile in na uho so mu zazvenčali cekini. Če se je videl v bogati obleki v prvi vrsti v cerkvi in ujel je rahlo zavistno šepetanje žensk, kjerkoli se je pojavila Zofka, slišal je hrumeče, smeha polne zdravice v krčmi, zveneče brenčanje sekir in šum stoletnih macesnov, ki so padali za tramove v novi, prostorni hiši... in hrzanje žrebcev, mukanje krav in... in le od daleč je odzvanjalo Zofkino - "zaklada ni..."

Po vasi je šlo kot požar, da Ocvirk na hribu razkopava in da bo Kolomuh zaklad dvignil. Stara Žoharjeva pa je prisegla, da se je nad hribom ponoči dvigovala slepeča svetloba in da je škripalo, ječalo in žvenketalo, kot bi hudič denar prešteval...

Ocvirk je kopal že četrti dan. Luknja je bila globoka, da se mu je le še glava kdaj pa kdaj pokazala iz nje. Do polovice so se že razkrila okovana vrata in Ocvirku radovednost ni dala miru. Rahlo so mu trepetale roke, ko je dvignil lopato in udaril z vso močjo po njih. Od vode razglodano železo se je sesulo in lesa skoraj ni bilo več. Za vrati je zazevala črnina.

Ob hrupu se je Kolomuh prebudil. "Kaj delaš, nesrečnež, bi rad vse uničil?" je zavpil in zgrabil v

roke zlato obrezano knjižico ter skočil v luknjo tik ob vrata. Ocvirk ga še nikoli ni videl tako mrtvaško belega.

"Aha! Bo!" je spravil iz sebe, ko je zdrdral nekajkrat par nerazumljivih besed.

"Karbidovko!"

Ocvirk se je pognal iz luknje in se bolj zdričal kot stekel s hriba. Kmalu je prihropel nazaj s karbidovko.

Vtem je Kolomuh staknil v svoji malhi zrcalce in s sončnim krožcem svetil v temo. "Je, nekaj je... mogoče kuhinja, ja bi lahko bilo ..." je zaključil, ko je Ocvirk pomolil v prostor karbidovko. "Mogoče..."

Bil je petek in začela sta zgodaj. Ocvirk je skočil v luknjo, prižgal karbidovko, se pokrižal, globoko vdihnil in s pogledom ošinil nebo, ki je bledele med temnimi vejami bukev in je bilo polno zlato obrobjenih oblakov, ter zlezal skozi vrata. Počasi se je vzravnal in v lase so se mu ujele pajčevine. "Fuj..." Svetloba je oblila stare stene in si glodala prehod v mračne kote. Oči so se mu privadile na temo. Velban strop je bil nagnjen in na desnem koncu se je povetil v prostor. Ob stenah se je gomililo kamenje, sprhneli tramovi in kosi železa, vse pokrito z zemljo in prahom. V votli tišini je Ocvirk jasno zaslišal svoje enakomerno globoko dihanje in srce mu je zlezlo v požiralnik. Je... ali ni... kuhinja, kuhinja... kot da ga je obdal nasičen vonj po pečenki in znoju kuharic in dimu bukovih polen... Globoko je požrl slino, stopil korak naprej in z nogo zadel v predmet, ki se je nežno zagugal. Spustil

je karbidovko niže - bila je črepinja - polovica velike glazirane sklede...

"Kuhinja..., to je..." Pobral jo je, se jadrno zasukal, splezal iz jame in jo ubral mimo drnjohajočega Kolomuha naravnost v Hrvatovo gostilno.

Čeravno je bilo dopoldne, je bilo pri Hrvatu neznansko dosti ljudi. Vsi so potihnili, ko je vstopil Ocvirk, blaten od ilovice, poln pajčevin in s skrivnostnim nasmehom na obrazu. Visoko je dvignil črepinjo in široko so se mu zasmejale rjave oči: "Je ali ni? In za kuhinjo je klet in v kleti zaklad..." Ocvirk je stal razkoračen in ponosen sredi izbe. Ljudje so bolščali vanj, a vedno več se jih je muzalo. Ocvirku se je zmračil obraz. Spustil je skledo na prsi, se obrnil in za njim je stal njegov sosed Žohar. Počasi je privlekel izza svojega obilnega trupa polovico glazirane, okrase sklede in vzel Ocvirkovo polovico ter ju staknil skupaj - popolnoma sta se prilegali.

"Podtaknili so mi jo..." se je Ocvirku stemnilo pred očmi od sramote in ponižanja. Žoharju so se usta razlezla do ušes: "Kuhinja je že blizu, a ne?" in gromek smeh je napolnil gostilno, se usul skozi okna in vrata po vasi, čez polja, proti gozdu. Spremljal je Ocvirka, ki je odtaval skozi vrata in zbežal prek travnika, zaletaval se je v drevje, se zapletal v robidovje in oči so mu zalile solze.

"Bodo že videli... bodo že videli..." je iztisnil, skočil v luknjo in butnil skozi vrata iz slepečega sonca v temo ter zaletel z vso močjo in celim telesom v nekaj, česar prej še ni bilo tam, da se je prevrnilo, zaklelo in se sesulo po tleh.

"Sveta devica Marija..." je izšklepetal Ocvirk. "Hudič je!"

"Vraga je hudič! Jaz sem!" je preklinjal Kolomuh, ko se je umazan pobiral s tal.

"Si slep ali kaj? Teslo... Glej tule so tudi vrata..." Res so bila na drugi strani še ena vrata in Ocvirk je takoj pozabil na sramoto in se je podviral po lopato.

Prostor za vrati je bil manjši od prvega in skoraj do vrha zasut. Zahodna stena je bila popustila in zemlja se je vsula med debele zidove in napolnila prostor, le kot po čudežu je ostal na levi nezasut ozek pas.

"Od stene korak

in tri korake od vrat -

tam je treba kopat..." je zamomljal Kolomuh. "To je moj praded povedal mojemu dedu na smrtni postelji, pa živ duh ni vedel, kaj bi pomenilo. Njegova stara je pa sploh z žegnano vodo okrog škropila, ker je bila prepričana, da ga je hudič obsedel, ker mu je bil menda nekoč dušo prodal... Pa jaz tega ne vem - me ni bilo zraven..."

Obraz Kolomuha je bil izrisan v ostrih sencah karbidovke in Ocvirku ni bilo nič kaj prijetno pri srcu.

"Par dni bo še trajalo..." je zamomljal berač, "...v nedeljo ga bomo dvignili..."

"V nedeljo... na Gospodov dan..." je zvalo Ocvirka.

"V nedeljo!" je pribil berač in se izmotal iz luknje.

Nedeljsko jutro je bilo sivo, nizki oblaki so tiščali nad dolino in megle so se vlačile po poljih, dolge, bele in vlažne. Zofka je vstala zgodaj in zložila iz skrinje praznjo obleko; zase, za otroka in za moža.

Spet se mi bodo smejale, jo je prešinilo, kot se mi smejijo, odkar moj tam koplje... za hrbtom in potih, potem pa utihnejo, ko pridem blizu. Vzdihičila je. Bog že ve, kaj dela..., se je udala v usodo, zakurila in razžarila železni vložek za likalnik...

Zvon je vabil k maši in Ocvirkovi so bili pozni. Nežka je čakala pri vratih in si popravljala veliko židano pentljo na kiti, ki ji je bingljala do pol hrbta. Naenkrat je skozi vrata privršala Zofka, zgrabila dekletce za roko in jo odvedla po poti proti cerkvi. Vsa zaripla je bila v obraz in merila je pot z jeznimi koraki, da jo je otrok komaj lovil.

Ko sta bili že na pol hriba, se je Nežka ozrla. Iz hiše je prišel oče v delavski, umazani vsakdanji opravi in ni zavil proti cerkvi, pač pa jo je ubral po bližnjici, po blatni poti proti Šembergu. Počasi je v megli izginjala njegova visoka postava in ročaj lopate...

Ocvirk se je vrnil na kosilo, čeprav mu je vse dni prej prinesel živež Kolomuh - od Hrvata. Vrata v hišo so bila odprta, sezul je blatne čevlje in pritisnil na kljuko v izbo. Odprl je vrata in leseni golobček na vrvi nad mizo se je dvignil in zatrepetal ter se počasi spet spustil, ko je Ocvirk vrata zaprl.

Zofka je sedela za mizo, glavo je podpirala z rokami in skrivala otekle, od joka vnete oči.

Ocvirk je pozdravil in nihče mu ni odgovoril, še dekletce se je brez besed stiskalo k peči in pobešalo oči.

"Kaj se pačita?! Danes dobimo zaklad! Rajši dai južino na mizo!" je Ocvirk namignil Zofki. Zofka ga ni pogledala, naenkrat se je stresla v hlipajočem joku in bruhnilo je iz nje: "Naglas je povedal... na našo hišo je pokazal, pred vsemi... in kako da otroku zgled daješ... vsi so se smejali..."

"Gospod župnik so rekli, da si brezbožnik, ker opravljaš hudičeve posle na gospodov dan..." je uprla Nežka v očeta svoje globoke modre oči "... in da..."

"Tiho bodi, otrok nesrečni!" je zajecljala med jokom Ocvirkova, "že tako je dovolj sramote."

Ocvirk je onemel, se obrnil in se opotekel do vrat, udaril z glavo v tram, se sklonil in nataknil čevlje ter se pognal v reber, proti gozdu, proti gradu. Pred očmi mu je plesal monogram svetih treh kraljev, vrezan v podboj vrat, in črke so dobivale fantastične podobe in oblike, kralji niso več nosili zvezde, mirte in kadila, ampak vsak po eno zvrhano skrinjo zlata...

Podoba se je približevala in se izgubljala v megli, naenkrat so se obrazi kraljev močno približali in se pričeli stapljati v en sam obraz, star kot vsi trije kralji skupaj, zguban in spačen v režeč se nasmeh. Obraz je vstal iz megle živ in plastičen, in kot bi se Ocvirk zbudil, je spoznal Kolomuha.

"He, kaj pa hodiš kot pijana kura od drevesa do drevesa? Mar bi kopal! Danes ga dvignemo, ali pa nikoli!"

"Danes... ali pa nikoli..." je odsotno ponovil Ocvirk.

"Si pripeljal otroka?" je vprašal Kolomuh.

"Bog..." je izdaval Ocvirk, se obrnil in se spustil po bregu.

"Otrok bo šel z mano!" je padel Ocvirk v izbo. Zofka ga je preplašena pogledala: "Kam mešaš otroka! Te stvari niso zate, kaj šele zanjo!"

"Samo brala bo... Kolomon mora brati nekdo, ki je še brez greha..." je izjecljal Ocvirk, "Kolomuh tako pravi..." je še pridral tiše kot v opravičilo in zgrabil Nežko za roko.

"Ne, ona ne gre!" se mu je postavila žena čez pot.

"Mora, ... nekdo mora brati... da ne pride hu-", je Ocvirk z levo roko potisnil ženo na stol, z desnico pa je Nežki ogrnil jopo.

"Grega..."

"Prosim... ne otroka..." je Ocvirku še udarilo na uho, preden so loputnila vrata. Že sta bila sredi travnika. Rahlo je rosilo in v dežju se je topil dan in temnel v večer.

"Tukaj beri," je dejal Kolomuh s svojo po vinu vonjajočo sapo in potisnil dekletcu v roke v usnje vezano knjigo z zlato obrezo. Postavil jo je ob debelo bukev nad jamo in z nožem zarisal okoli bukve tri komolce širok krog ter se naslonil na deblo.

"Ti pa le koplji! Dokler bere, si ne bo upal blizu, tudi če je..."

Ocvirk je zdrsnil po razmočeni ilovici v jamo, se sklonil skozi vrata in se izgubil v temi.

"O... Sveti Oč... Oče in Sin... in Sveti duh, daj... mmm... in preženi hu... hudobca eeeee... in ga pah... pahni na dno pekla..." je Nežka počasi glodala od črke do črke prek strani in med njen drobnim glasekom se je vedno bolj mešalo tuljenje vetra in škropotajoče udarjanje dežnih kapelj. V mislih so neznane težke besede slikale podobo pekla in nebes, ki je ni razumela in se je je bala. Ta podoba je postajala z vsako besedo bolj živa in večja, svet ni bil več bukev, cvetoči dren in negnoj, ampak grozeče, skozi čas in prostor plahutajoče gromozanske veje in debla, ki so postajala telesa velikanov, hudobcev in fantastičnih živali, kot je bilo to naslikano nad oltarjem v cerkvi - v božji sodbi, kamor si ni upala povzdigniti oči...

Kolomuh je prižgal svečo v votlinici med kamni in Nežka je počenila nizko, da bi videla brati, in je brala... Tema se je zgostila in dež je šibal zemljo vedno bolj na gosto... Odbilo je dvanajst...

Ocvirk je brez prestanka metal lopate zemlje in kamenja iz jame. Luknja je bila že za pol moža globoka. Le slutil je, da na prostem raste vihar, v glavi mu je šumelo in prestrašil se je vsakega šuma.

Zasadil je lopato globoko in železo je zazvenelo. Sklonil se je in zagrebel v prst z rokami. Skrinja. Utrip mu je zastal in zakričal je nato iz polnih pljuč: "Jeeeeeee, tu jeeeeeee!"

Nežka je prestrašena dvignila oči. Kolomuh je planil na noge: "Ravno še pravi čas!". Izginil je v jami.

Bliski so razparali nebo in Nežka se je stiskala k drevesu. Zdaj pa zdaj je prebrala kako besedo iz knjige, čakala in lovila na uho besede, ki so odmevale iz jame. Naenkrat je planila na noge in onemela v grozi... kar odneslo jo je deset korakov stran.

Razmočena zemlja je začela prav počasi, milimeter za milimetrom drseti. Med zidove s koreninami zasidrana bukev je podrhtavala in potem se je nagnila, s truščem padla in zdrsela po pobočju. Za sabo je potegnila del zidu, ki se je sesul prek luknje - ta je nenadoma postajala vse večja in večja - strop kleti se je posedal sam vase in debele zidove je razmočena ilovica odrinila kot steno iz kart.

Nežki so oči zalile solze. Planila je proti vasi. Obstala je za trenutek pred Žoharjevo hišo in potem udarila, kolikor je mogla močno, z železnim tolkačem po vratih... enkrat, dvakrat, trikrat... V nekaj trenutkih se je v oknu pojavila luč in Žohar je jezno pomolil svojo glavo na dež.

"Oče... in berač... na gradu... Zasulo jih je..." je izjecljala Nežka in Žohar je prebledel... "Jezus-marija...!"

Žohar je zbral može, a na gradu ni bilo več kaj storiti.

Ocvirkovi sta ostali sami. Hrvat je hotel denar - vse, kar sta Ocvirk in berač zapila in zajedla. Za dolg je šla živina in ena njiva, padla so tudi stoletna drevesa in še nista plačali vsega.

Danes je od Ocvirkove hiše ostalo le še nekaj zidov, razvihrani ostanki tramovja in oglodan dimnik. Ljudje so govorili, da je Nežko, vola in plug pogoltnila zemlja v deset sežnjev široko temno brezno, ko sta ženski sami orali, in da je čez tri tedne vrgla Topolščica na plan volovske roge, Nežkine cokle in njene zlate kite... Zofke po tem ni nihče več videl, menda jo je zapustila zdrava pamet in je vse prodala Hrvatcu ter odšla iz teh krajev.

Zginil je drobni Ocvirk tuje zemlje sredi Hrvato-vega posestva...

